

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ

У статті розглянуті психолого-педагогічні умови розвитку пізнавальної діяльності студентів економічних спеціальностей у процесі фахової підготовки. Підкреслено необхідність залучення студентів до активної творчої роботи, створення умов та пошук шляхів для всебічної реалізації у навчальному процесі, які згодом стануть основою професійного становлення.

На сучасному етапі розвитку суспільства відбуваються глибокі соціальні та економічні перетворення. У зв'язку з цим висуваються підвищені вимоги до підготовки майбутніх спеціалістів економічного профілю. Орієнтація навчального процесу виключно на накопичення знань і вмій робить неможливою адаптацію випускників до сучасного світу. Це вносить корективи в мету й завдання професійної освіти. Вони полягають здебільшого в необхідності підготовки висококваліфікованих, здатних до творчості, готових до вирішення нестандартних проблем професійного характеру спеціалістів. Нові перспективи вимагають розвитку у студентів високого рівня пізнавальної активності у процесі їх, фахової підготовки. Одним із головних чинників, який забезпечує розвиток складних завдань професійної підготовки, за думкою педагогів і психологів, є активізація пізнавальної діяльності студентів. Саме залучення студентів до активної творчої роботи, створення умов для всебічної реалізації у навчальному процесі здатне забезпечити формування у студентів важливих якостей, які стануть основою професійного становлення. У представленій статті ми ставимо за мету дослідити психолого-педагогічні проблеми розвитку пізнавальної активності.

Для глибокого оволодіння матеріалом вузівських навчальних програм студентам необхідно постійно вдосконалювати свої знання, виробляти навички дослідника, активізувати пізнавальну діяльність. Процес навчальної діяльності ВНЗ сьогодні все більше спрямовується на збільшення самостійної роботи студентів, яка базується на активній навчально-пізнавальній діяльності.

На важливість забезпечення активності суб'єкта в навчальній діяльності у свій час вказували К. Ушинський, П. Блонський та ін. Загальні проблеми активізації пізнавальної діяльності людини досліджували Т. Алексеєнко, Л. Арістова, А. Вербицький, В. Вергасов, Н. Генц, А. Дьомін, І. Зязюн, О. Киричук, Б. Кортаєв, Г. Костюк, О. Матюшкін, А. Пугач, І. Харламов, Т. Шамова, Г. Щукіна та ін.

Проблема включення в активну навчально-пізнавальну діяльність залишається однією з найважливіших проблем сучасної дидактики. Цій проблемі присвячені фундаментальні дослідження Ю. Бабанського, М. Данилова, Б. Єсіпова, І. Лернера, М. Махмутова, М. Скаткіна, І. Огороднікова, Т. Шамової, Г. Щукіної та ін. Психологічні аспекти проблеми пізнавальної активності були в центрі уваги Л. Божовича, Г. Костюка, О. Леонтєва, С. Рубінштейна та ін. Вона продовжує розглядатись як ключова в розв'язанні завдань підвищення рівня підготовки майбутнього спеціаліста.

Останнім часом проблема активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вивчається в контексті підготовки спеціалістів у системі безперервної освіти (Г. Балл, І. Зязюн, М. Кухарев, Н. Ничкало та ін.), психологічних проблем становлення особистості (К. Альбуханова-Славська, О. Асмолов, І. Бех, О. Киричук, В. Моляко, В. Рибалка, Г. Селевко, В. Семиченко, В. Сластьонін та ін.).

Психологами та дидактами обґрунтовуються різні способи активізації пізнавальної діяльності, а саме: формування пізнавальних потреб (П. Гальперін, М. Махмутова, Г. Щукіна та ін.); поєднання індивідуальних, групових і індивідуальних форм діяльності (Л. Арістова, Т. Васильєва, А. Мудрик, С. Кушнірук та ін.); організація проблемного навчання (А. Алексюк, І. Лернер, В. Лозова, О. Матюшкін та ін.); розвиток пізнавального інтересу, емоційність навчання (Г. Щукіна); організація різних форм навчальної діяльності (Ю. Мальований, І. Черета, О. Ярошенко та ін.).

Здійснений аналіз психолого-педагогічної літератури з питань пізнавальної активності особистості та особливостей її активізації має за **мету** виявити педагогічні чинники та психологічні умови, що детермінують пізнавальну активність студентів у навчальній діяльності.

У відповідності до мети дослідження були поставлені наступні **завдання**: теоретично обґрунтувати проблему активізації пізнавальної діяльності на основі опрацювання психолого-педагогічної літератури; виявити та обґрунтувати педагогічні умови активізації пізнавальної діяльності студентів як суб'єктів пізнання у процесі фахової підготовки.

На думку Л. Сухова, завдання педагогічного аналізу проблеми розвитку пізнавальної активності полягає в пошуку методів і засобів формування індивіда як суб'єкта пізнавальної активності. Таким чином, стверджує автор, мета педагогічних зусиль полягає в тому, щоб у спеціально організованій навчальній діяльності учнів сприяти становленню їх як суб'єктів пізнавальної діяльності. Отримані у процесі дослідно-експериментального дослідження результати дозволили сформулювати найважливіші педагогічні характеристики індивіда як суб'єкта пізнавальної активності:

- вольові зусилля, спрямовані на засвоєння навчального матеріалу;
- усвідомлений інтерес до навчального матеріалу;
- самостійність у вирішенні навчальних завдань;
- уміння підпорядковувати початкові мотиви; здібність до організації процесу вирішення навчальних завдань;

- здібність інтегрувати навчальний матеріал в життєвий (особистий) досвід;
- активність мислення, яка розгортається в орієнтовно-дослідницьку поведінку;
- надситуативність (здатність індивіда діяти за межами певної навчальної ситуації, особистими зусиллями розширювати її межі).

Результати дослідження Л. Сухова доводять залежність рівня пізнавальної активності у студентів від ступеня взаємозв'язку навчального матеріалу із змістом майбутньої професійної діяльності, а також можливістю інтеграції навчальної інформації в особистий і професійний досвід індивіда. Таким чином, вважаємо, що рівень пізнавальної активності дорослих безпосередньо залежить від практичної значимості інформації.

За Шамоваю, пізнавальна активність як якість навчально-пізнавальної діяльності особистості є невід'ємною її характеристикою, а пошук шляхів підвищення активності учнів в процесі учіння виступає як важливе завдання педагогічної науки і практики. Таке розуміння сутності пізнавальної активності стало основою для підняття автором питання про розгляд принципу активності як самостійного принципу навчання, тому що він, маючи самостійне значення, виконує особливу роль в процесі навчання. Цей принцип, як і інші, на її думку, висловлює загальні вимоги до організації процесу навчання і пов'язаний з кожним із принципів навчання. Так, принцип зв'язку навчання з життям, є змістовою основою для активізації учіння школярів, може успішно виконувати надану йому функцію – подолання відриву навчання від життя – тільки в умовах організації активного учіння школярів. Принцип науковості створює основу для активної діяльності учнів не тільки з усвідомленням і запам'ятовуванням вивченого змісту, але і з його теоретичного тлумачення. У той час виявлення сутності вивчених явищ нерозривно пов'язано з якістю діяльності школярів – активністю. Принцип свідомості і міцності засвоєння знань може бути реалізованим тільки в процесі активного учіння, а рівень цієї активності відповідає конкретним цілям навчання і виховання. У свою чергу, рівень активності учнів залежить від того, наскільки усвідомлено ними засвоюються знання й способи діяльності. Принцип індивідуального підходу до учіння в умовах колективної роботи передбачає включення кожного учня в процес учіння. При цьому рівень активності буде залежати від урахування навчальних можливостей школярів. Принцип активності в навчанні, стверджує Т. Шамова, знаходиться в нерозривній єдності також і з іншими принципами. Особливу роль вона вбачає в тому, що успішне навчання неможливо здійснити без реалізації принципу активності, який виступає невід'ємною умовою і показником реалізації будь-якого принципу навчання [1: 8-9].

При обґрунтуванні поняття "активізація пізнавальної діяльності" Т. Шамова виходила з того, що пізнавальна активність є обов'язковою умовою пізнання і не будучи вродженою якістю особистості, вона сама формується у процесі діяльності. Формуючись у процесі пізнавальної діяльності, пізнавальна активність одночасно впливає на якість цієї діяльності. Виходячи з цього, активізацію пізнавальної діяльності вона розуміє як мобілізацію учителем (за допомогою спеціальних засобів) інтелектуальних, морально-вольових і фізичних сил учнів на досягнення конкретних цілей навчання і виховання. Іншими словами, активізація учіння є процесом і результатом стимулювання активності школярів у пізнавальній діяльності [1: 6]. Проте, активним в учінні може бути лише той учень, який свідомо оперує предметом діяльності. Це можливо за умови, якщо він має певні знання про цей предмет і володіє способами діяльності. Часто відставання в учінні відбувається тому, що людина цими способами не володіє. Завдання полягає у тому, щоб у процесі навчання поступово формувати в учнів уміння самостійно здобувати знання, оцінювати їх та застосовувати на практиці [1: 35].

У розумінні В. Донця, активізація пізнавальної діяльності – це така її організація, за якою навчальний матеріал, способи цього засвоєння стають предметом активних розумових і практичних дій. Виходячи з цього, він стверджує, що активна пізнавальна діяльність є елементом активності особистості взагалі і є певним узагальненням властивостей. Виявляється вона в інтенсивності та продуктивності діяльності, обумовленої стійкістю інтересу в структурі особистості [2: 10].

Г. Щукіна досліджувала проблему активізації пізнавальної діяльності як умову ефективності і підвищення якості навчально-виховного процесу. Дослідниця з'ясувала, що формування особистості в навчальному процесі відбувається в активній діяльності і спілкуванні з учителем і товаришами. Ефекту впливу пізнавальної діяльності на особистість сприяє позитивне ставлення школяра до навчального процесу, систематичного пізнання ними змісту знань, до оволодіння уміннями пізнавати. Особистісне ставлення до процесу учіння виявляється в мотиваційній сфері. Для пізнавальної діяльності найбільш сприятливим мотивом є пізнавальний інтерес, завдяки якому створюється "внутрішнє середовище" що сприяє позитивному ставленню школяра до навчального процесу, до дій учителя, до завдань, які він виконує, до навчальних дій і своєї діяльності в цілому. Щоб сприяти в навчальному процесі зустрічному руху учня, учителю слід спиратися на пізнавальний інтерес як сильний засіб і як внутрішній мотив діяльності. Для цього важливо знати психологічну природу інтересу, дотримуватися умов його виявлення і закріплення, вводити необхідну стимуляцію пізнавальних інтересів, знати і зазначати показники і виявлення пізнавального інтересу учнів на уроці, аналізувати їх з метою покращення наступної діяльності учнів [3: 5-6].

Вивчаючи проблему активізації пізнавальної діяльності, більшість авторів визначають значення інтелектуальних умінь, до яких перш за все відносять володіння розумовими операціями і самостійність мислення. Про сформованість таких розумових операцій як порівняння, співставлення, аналіз, синтез, узагальнення, можна зробити висновок по умінню виділяти головне.

Саме уміння К. Платонов вважає вищою людською властивістю. Він визначає такі етапи формування вмінь:

- попередні уміння (усвідомлення цілі дій і пошук способів його виконання, що спираються на раніше набуті знання і навички);

- недостатньо уміла діяльність (знання про способи виконання дій і використання раніше набутих, несистематизованих для даної діяльності навичок);
- окремі загальні уміння (низка високо розвинутих, але вузьких умінь, необхідних в різних видах діяльності);
- високо розвинуті уміння (творче використання знань і навичок даної діяльності з усвідомленням не тільки мети, але й мотивів вибору і способів її досягнення);
- майстерність (творче використання різних умінь) [4: 279].

Вивчаючи проблему активізації пізнавальної діяльності, більшість авторів визначають значення інтелектуальних умінь, до яких перш за все відносять володіння розумовими операціями і самостійність мислення. Про сформованість таких розумових операцій як порівняння, співставлення, аналіз, синтез, узагальнення, можна зробити висновок по умінню виділяти головне.

Г. Каменев під активізацією навчально-пізнавальної діяльності студента розуміє цілеспрямовану діяльність, спрямовану на удосконалення змісту, форм, методів, прийомів і засобів навчання з метою збудження інтересу, підвищення активності, творчості, самостійності студентів, у засвоєнні знань, формуванні умінь і навичок, застосування їх на практиці. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студента – це спрямування його діяльності на удосконалення наявних і пошук нових знань [5: 14].

Оскільки предмет нашого дослідження також безпосередньо пов'язаний з процесом навчання, то вважаємо за доцільне звернутись до аналізу поняття "учбова діяльність".

Учбова діяльність як специфічний вид діяльності людини досліджувала І. Зимня. на основі здійсненого дослідження було зроблено висновок, що поняття "учбова діяльність" неоднозначне. У широкому значенні слова вона неправомірно розглядається як синонім навчання, учіння і навіть навчання. У вузькому смислі, згідно з Д. Ельконіним, – це провідний тип діяльності в молодшому шкільному віці. У працях Д. Ельконіна, В. Давидова, А. Маркової поняття "учбова діяльність" наповнюється суто діяльнісним змістом і сутністю, співвідносячись з особливим "відповідальним ставленням", за С. Рубінштейном, суб'єкта до предмету протягом всього навчання [6: 192].

Слід звернути увагу, що за даного трактування "учбова діяльність" розуміється ширше. Ніж провідний тип діяльності, тому що розповсюджується на всі віки, в тому числі і на студентські. Учбова діяльність у цьому значенні – діяльність суб'єкта з оволодіння узагальненими способами учбових дій і саморозвитку в процесі рішення учбових задач, спеціально поставлених викладачем, на основі зовнішнього контролю і оцінки, які переходять в самоконтроль і оцінку. Згідно Д. Ельконіна "учбова діяльність – це діяльність, що має своїм змістом оволодіння узагальненими способами дій в сфері наукових понять. ... така діяльність повинна збуджуватись адекватними мотивами. Ними можуть бути ... мотиви набуття узагальнених способів дій або мотиви особистісного зростання і особистісного удосконалення".

У психології відомо, що розвиток мотивів навчання відбувається двома шляхами: через засвоєння людиною суспільного змісту навчання; через саму діяльність навчання, що повинно чимось зацікавити людину.

Ефективність учбової діяльності, на думку І. Якиманської багато в чому залежить від рівня розвитку розумової активності, яка залежить від оволодіння інтелектуальними діями (операціями) і не може бути зведена до наявного фонду предметних знань, умінь і навичок. Розвиток розумової активності школярів у процесі засвоєння знань, на її думку, є важливою умовою їх психологічної підготовки до праці – як розумової так і фізичної. Саме через розвиток цієї активності відбувається становлення важливих якостей особистості:

- відповідальності за свою працю, уміння його організувати, критично усвідомлювати і оцінювати;
- прагнення удосконалити свою працю, використовуючи для цього раціональні засоби;
- відповідальності за результати праці, за ефективність їх використання та ін.

Усі ці якості потрібні людині, якою б працею вона не займалася. Будь-яка праця, в тому числі й навчальна, пов'язана з напруженими зусиллями, активністю особистості. Як і інша праця, учіння передбачає організацію планування діяльності, її фактичне виконання, контроль і оцінку її продуктів (попередніх і кінцевих), комунікативність, тобто спільну діяльність, яка забезпечує обмін необхідною інформацією, її засвоєння. Таким чином, на думку І. Якиманської, розумова активність – складне психічне утворення, яке формується під впливом різномірних, динамічних факторів. Формування активності в процесі засвоєння знань вимагає від учителя проникнення в її характер, джерела індивідуальних виявлень. Однакові для всіх педагогічні впливи проєцирують на далеко неоднакові психологічні можливості окремих учнів. Але самі по собі ці можливості не є застиглими, незмінними. Вони також постійно змінюються, збагачуються. Якщо цього не відбувається, то немає розумової активності [7: 73-75].

На основі теоретичного аналізу проблеми виявлено, що для активізації творчої навчально-пізнавальної діяльності студентів як суб'єктів учіння потрібно: формування змістовних мотивів навчально-пізнавальної діяльності та професійного самовизначення; використання сучасних концепцій навчання; надання навчальному матеріалу особистісного смислу; структурування навчального матеріалу; використання таких способів та прийомів викладання, які активізують навчальну і пошукову діяльність студентів (застосування блочної системи організації навчальної діяльності); використання спеціальних психологічних прийомів стимулювання викладачем активної пізнавальної діяльності студентів тощо.

Процес активізації навчально-пізнавальної діяльності студента може успішно відбуватися лише за певних педагогічних умов. Під останніми Г. Каменев розуміє таку обстановку, в якій представлена сукупність психологічних і педагогічних факторів, що забезпечують викладачу можливість організувати активну навчально-пізнавальну діяльність студента. В якості таких вимог Г. Каменев називає наступні:

- уміння викладача вузу керувати активною навчально-пізнавальною діяльністю студентів;
- побудова процесу навчання з урахуванням індивідуальних особливостей особливості студента;
- включення студентів в різні види активної самостійної пізнавальної діяльності;
- використання в навчанні творчих завдань і задач [5: 14].

Вивчаючи взаємозв'язок розвитку пізнавальної активності і пізнавальної потреби. Н. Алієва розробила комплекс педагогічних умов формування пізнавальних потреб у студентів. Вона вважає, що забезпечення середовища для реалізації моделі формування пізнавальних потреб у студентів університету передбачає виконання комплексу педагогічних умов, який включає в себе:

- зовнішні умови – володіння викладачами методикою формування пізнавальних потреб у студентів в процесі викладання дисциплін математичного циклу;
- внутрішні умови – спрямованість студентів пізнавально-ціннісних орієнтацій, наявність пізнавальної установки на формування пізнавальних потреб [8: 18-19].

Е. Ярославова вважає, що формування пізнавально-професійної активності студентів може бути успішним лише у тому випадку, якщо буде будуватися на основі врахування наступних умов:

- формування у студентів професійної мотивації та знань в процесі вивчення іноземної мови;
- конструювання педагогічного процесу, орієнтованого на формування ППА;
- створення інноваційного середовища, яке сприяє включенню студентів в процес творчої діяльності [9: 13-14].

Дослідження, яке здійснив О. Матюшкін, вивчаючи взаємозв'язок творчої активності в процесі навчання учнів з їхніми пізнавальними потребами, свідчить про те, що підвищення рівня пізнавальної потреби відбувається у відповідності до рівня усвідомлення людиною свого прагнення до учіння. Тобто, розвитку розумових здібностей сприяє не будь-яка інтелектуальна діяльність, але лише та, яка ініційована пізнавальною потребою. У зв'язку з тим, що прямий розвиток розумових здібностей, без включення у цей процес інтересів дитини, тобто її потреб, неможливе, то головним питанням розвитку пізнавальної активності є розробка певних умов, які найбільшою мірою сприяють самовихованню здібностей школяра. Серед оптимальних умов О. Матюшкін називає наступні:

- високу самооцінку дитини, тобто створення у неї достатньої впевненості в своїх силах, розумових можливостях;
- створення відповідного психологічного клімату на уроці;
- віру в успіх, почуття радості від розумової діяльності, важливість розвивати інтереси в залежності від індивідуальності за умови наявності мети, заради якої особистість прагне до розвитку розумових здібностей [10: 4: 67-75].

Розвиток пізнавальної активності у навчанні, – зазначає О. Матюшкін, – передбачає як психологічну умову необхідність взаємодії активності вчителя і учня та іншого учня, вчителя та навчальної групи і т.д. пізнавальна активність учня досягається за допомогою взаємної діалогічності процесу мислення вчителя (викладача) та учня (студента).

Дидактичні умови оптимізації учіння школярів на оптимальному рівні розроблено Т. Шамовою. На думку автора засоби активізації повинні забезпечити взаємозв'язок діяльності вчителя і діяльності учня. Т. Шамова обґрунтовує це положення наступним чином. Навчальний процес є системою взаємодії вчителя і учня. У цій системі кожен із взаємодіючих суб'єктів (учитель і учень) має свої функції. Завдання учителя – не тільки повідомляти знання (викладати), але і керувати процесом їх засвоєння, завдання учня – учитися і виховуватися. Система "вчитель – учень" досягає своїх максимальних показників в тому випадку, коли настає діалектична єдність між діяльністю учителя і учня, за якого зусилля учителя співпадають з особистими зусиллями школяра. При цьому процес керування здійснюється через засоби активізації учіння. Здійснення вказаного взаємозв'язку є однією з фундаментальних вимог дидактики до організації процесу навчання. Ця вимога реалізується при дотриманні наступних вимог, які об'єднані Т. Шамовою в три групи:

- вимоги, дотримання яких забезпечує формування мотивів діяльності:
 - а) формування пізнавальних потреб;
 - б) виховання стійких пізнавальних інтересів.
- умови забезпечення успішного формування системи знань на основі самокерування процесом учіння:
 - а) формування інтелектуальних умінь, пов'язаних з переробкою набутої інформації;
 - б) формування вмінь здійснювати планування, самоорганізацію і самоконтроль в процесі учіння.
- умови включення самоорганізації кожного школяра в процес активного учіння:
 - а) здійснення індивідуального підходу до умов колективної роботи;
 - б) здійснення контролю за процесом навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Здійснений теоретичний аналіз окреслив вихідні позиції та надав можливість конкретизувати смислові значення поняття "активізація":

- а) Під активізацією розуміється система зовнішніх дій, яка сприяє підвищенню рівня активності і якості певної діяльності. Тут зміст поняття збігається з поняттям педагогічного стимулювання.
- б) Під активізацією розуміється стан, у якому знаходиться суб'єкт діяльності і який характеризується зростанням активності. Тут зміст поняття дещо збігається з мотивацією обумовленої діяльності.
- в) Під активізацією розуміється мета навчального процесу, яка переслідує завдання переведення енергії зовнішнього впливу у внутрішню само детермінованість.

Узагальнюючи сказане, можна навести уточнене визначення **активізації пізнавальної діяльності студентів**: з одного боку, це якісний рівень діяльності студента, якому притаманна певна система ознак (само детермінованих проявів активності); з іншого – це цілеспрямоване керування процесом пізнання студентів шляхом створення оптимальних психолого-педагогічних умов, підпорядковане меті професійної підготовки, яке направлене на формування внутрішніх мотивів та цілей пізнавальної діяльності; ефективне засвоєння нових знань і здобуття навичок їх практичного застосування. Між цими проєкціями є прямий зв'язок: результатом зовнішньо детермінованої активізації є перехід активності студента у рису особистості.

Отже, процес активізації пізнавальної діяльності повинен відбуватися систематично, охоплюючи усі можливі напрямки. Тобто, потрібні певні психолого-педагогічні умови, згідно яких викладач буде скеровувати свою діяльність і пізнавальну діяльність студентів. При цьому принциповою є мета, яку ставить перед собою викладач при активізації пізнавальної діяльності студента. Найбільш повно процес активізації відбувається тоді, коли педагог:

- робить акцент на вироблення у студента бажання пізнати нове, що дасть поштовх його подальшій пізнавальній діяльності і врешті рещт виведе студента до стабільності у пізнавальній діяльності;
- озброює студентів новими знаннями, пов'язаними з професійною діяльністю, уміннями і навичками їх творчого застосування;
- забезпечує надбання нових знань, оволодіння новими уміннями та навичками, що сприяє виникненню новоутворень у особистісній сфері розвитку студента, виводить його на творчий рівень мислення, вирішення практичних завдань.

Цілком зрозуміло, що для досягнення таких результатів необхідно створити відповідні психолого-педагогічні засади. Тобто взаємопов'язати і психологічні фактори, і педагогічні, врахувати можливі чинники, що впливають на процес активізації пізнавальної діяльності студентів. Як свідчить практика, такими умовами є: забезпечення трисдиної мети пізнавальної діяльності (навчання, виховання, розвиток); педагогічно вірне використання принципів активізації пізнавальної діяльності; різноманітність методів, прийомів та засобів пізнавальної діяльності, їх спрямованість на розвиток стабільної, активної пізнавальної діяльності; створення емоційного фону та доброзичливої атмосфери, врахування індивідуальних особливостей студентів при організації їх пізнавальної діяльності; введення різних за рівнем форм контролю за пізнавальною діяльністю студентів; комплексне використання технічних засобів навчання та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Шамова Т.И. Активизация учения школьников. – М.: Педагогика, 1989. – 209 с.
2. Донец В.П. развитие познавательной активности учащихся профессионального лицея на основе принципа индивидуализации обучения. – Автореф. дисс. ... канд. пед. наук. – Ставрополь, 2003. – 21 с.
3. Щукина Г.И. активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе. – М.: Просвещение, 1979. – 160 с.
4. Платонов К. Проблема способностей. – М.: Знание, 1972. – 312 с.
5. Каменев Г.А. Педагогические условия активизации учебно-познавательной деятельности студентов физико-математического факультета: Автореф. дисс. ... канд. пед. наук. – М., 2001. – 25с.
6. Рубиштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб: Питер, 2002. – 722 с.
7. Якиманская И.С. Формирование интеллектуальных умений и навыков в процессе производственного обучения. – М.: Высшая школа, 1979. – 88 с.
8. Алиева Н.Г. Формирование познавательных потребностей у студентов университета (на примере математического цикла). – Автореф. дисс. ... канд. пед. наук. – Челябинск, 2003. – 24 с.
9. Ярославова Е.Н. Факторы формирования познавательной активности студентов. – Автореф. дисс. ... канд. пед. наук. – М., 1999. – 25с.
10. Матюшкин П.М. Психологическая структура, динамика и развитие познавательной активности // Вопр.псих. – 1982. – № 4. – С. 5-17.

Матеріал надійшов до редакції 13.06.2008 р.

Хоменко Т.В. Психолого-педагогические проблем развития познавательной активности.

В статье рассмотрены психолого-педагогические условия развития познавательной активности студентов экономических специальностей в процессе профессиональной подготовки. Подчеркнута необходимость привлечения студентов к активной творческой работе, создания условий и поиск путей для всесторонней реализации в учебном процессе, которые впоследствии станут основой профессионального становления.

Khomenko T.V. Psychological and Pedagogical Conditions of Cognitive Activity Development

Psychological and pedagogical conditions of cognitive activity development among the students of economic specialties in the process of professional are considered in the article. The necessity of involving the students to active creative work, making conditions and searching the ways for comprehensive realization in an educational process, which will be basis of the future professional development.